

De Groenling

Afdelingsblad IVN en KNNV Oost-Achterhoek

Nummer 2 Voorjaar 2024

Verlagen van de activiteiten van de afgelopen maanden

en andere wetenswaardigheden

ivn natuur
educatie & **KNNV**
vereniging voor veldbiologie

ONTWERP, AANLEG EN ONDERHOUD VAN BELEVINGSVOLLE TUIEN

(0)545 - 292 568

POST@TUINENVANGEERDINK.NL

WWW.TUINENVANGEERDINK.NL

Tuin- en landschapsontwerp voor overheden, instellingen en particulieren:

- Beleef- en beweegtuinten
- Openbare ruimte
- Natuurinrichting
- Tuinen en boerenerven
- Landschappelijke inpassingen

Buro Collou Looweg 10 7152AL Eibergen
E: jac@burocollou.nl T: 0545-479765 www.burocollou.nl

wilde weelde
vkgroep natuurlijke omgeving

De Groenling

IVN en KNNV Oost-Achterhoek - 2

Bosanemoon Foto: IVN Natuurkijkers Janny Eskes

Voorwoord

HET WORDT LENTE, MAAR HOE?

Beste natuurvrienden,

Nu ik dit schrijf (zondag 10 maart) is er dit weekend massale kraanvogel-trek. Ook bij mij thuis kwamen ze over en 's middags toen ik in een bos wandelde, heb ik nog twee groepen over horen komen. Door de bomen kon ik ze helaas niet goed zien.

Een teken van het voorjaar. Maar wie om zich heen keek, kon na deze zachte winter al heel vroeg allerlei tekenen zien. De sneeuwkllokjes waren al zeer vroeg evenals de stuifmeelwaarschuwingen. De bosgeelster stond drie weken geleden al in bloei en dit weekend zag ik op veel plaatsen al de eerste bosanemonen en speenkruid bloeien.

In de Bekendelle bij Winterswijk is het pad waarlangs de bosgeelsteren bloeien afgesloten. Er zijn helaas maatregelen nodig om het grote bezoekersaantal te reguleren. Zo zijn er ook houten hekken van zware palen gekomen langs de belangrijkste paden. Nou, zei een mountainbiker tegen mij: Zo is er helemaal niks aan om hier te gaan crossen; ik ga wel ergens anders heen. Hé, zo had ik het nog niet bekeken. Zijn die lelijke dingen toch ergens goed voor.

LEES VERDER OP DE VOLGENDE PAGINA

Inhoud

- 7 Vogels
- 9 Winterwandeling
- 10 Duurzaamheid, wat kan ik zelf doen?
- 11 Natuurwerkdag
- 13 Boeren binnen gezonde grenzen
- 17 Botanische tuin
- 19 Weerpraatje
- 22 Cursus wilde planten
- 23 Muskuskruid
- 24 Natuurkijkers
- 30 Agenda

Colofon

De Groenling nummer 2: April 2024

De Groenling verschijnt drie maal per jaar in april, augustus en december.

De redactie van De Groenling bestaat

uit:

Ed Grotenhuis, Els van Dijk,
Marco Boekelder en Auke Hoekstra.

Eindredactie: Frans Bommer, Havekortweide

9, 7152 KJ Eibergen, tel:
0545-472457.

E-mail: redactiegroenling@gmail.com.

Sluitingsdatum voor kopij van het volgende nummer: 15 juli

2024. Kopij digitaal aanleveren als platte tekst zonder opmaak.

Foto's als losse jpg-bestanden in hoge resolutie en graag het onderwerp aangeven.

Toen ik deze week een artikel las van een ecooloog aan de RUG over de onbalans tussen natuur en landbouw, dacht ik ook: Hé, zo kun je dat ook bekijken. Hier is niets mis mee! Door de gebeurtenissen van afgelopen jaar hebben de boeren helaas een slecht imago gekregen. De strekking van het artikel was: De boer is niet de schuldige! Zij zijn vooral slachtoffer van een landbouwsysteem dat wij na de Tweede Wereldoorlog hebben vorm gegeven. Voorop stond (met de hongervinter uit de oorlog in gedachten): productie, productie! Hoe meer hoe beter. En dat gebeurde. De Nederlandse boeren horen wat dat betreft tot de beste boeren van de wereld. Maar zij zitten wel gevangen in het oude systeem. Velen kunnen niet zomaar omschakelen zonder failliet te gaan.

Er wordt in het artikel met name op gewezen dat de grootste winst niet naar de boeren gaat, maar naar hun afnemende partijen; de agro-industrie. En de nadelen; stikstof, veel gewasbeschermingsmiddelen (gif dus), het gebruik van veel kunstmest, achteruitgang van de natuur komen wel op rekening van de boeren en de maatschappij (en dat zijn wij).

Er zullen daarvoor, ook in Europa concrete plannen voor lange termijn gemaakt moeten worden om stap voor stap er voor te zorgen dat de landbouw weer een integraal deel van de natuur wordt. Er is een sterke politieke wil voor nodig om in Brussel het verdienmodel van het machtsblok van de agro-industrie met zijn sterke lobby om te turnen. Het gaat vaak ook om multinationals. En de boeren? De meeste stappen om te verduurzamen kosten hen geld. Zonder financiële hulp redden zij dat niet.

Er zijn nu al plannen maar daar wordt van alle kanten aan getornd. Kan die einddatum van het stikstofbeleid niet naar achteren? En zonder roundup kun je toch niet boeren? Er moet misschien eerst een ramp gebeuren voor dit van de grond komt. Met het feit dat 70% van de insecten verdwenen is, zijn wij daar volgens mij al niet ver van af.

Ik hoop dat er een weg gevonden wordt om te werken aan een goede samenhang tussen milieubescherming en de landbouw. Elke stap in die richting geeft de lente pas echt perspectief.

• Ed Grotenhuis.

Verantwoording foto's

Foto voorkant: Gemaakt in omgeving Vorden door Ria Groot Zevert.

Foto achterkant: IVN Natuurkiekers Chris Groesser.

Van de redactie

In dit voorjaarsnummer treft u ook de agenda's aan van de Algemene Leden Vergaderingen van IVN en KNNV, die allebei in april worden gehouden. Daarom verschijnt dit nummer ook vroeg in de maand. Het is weer gelukt om een goed gevuld nummer te maken, dank aan iedereen die daarvoor kopij heeft aangeleverd.

In dit nummer is de vertrouwde agenda, zoals die ook altijd in De Gentiaan stond, weer in ere hersteld.

Veel lees- en kijkplezier gewenst en de komende maanden weer volop genieten van de natuur, hetgeen hopelijk weer mooie verhalen en foto's oplevert voor het augustusnummer.

vastgoedpro

Huis verkopen? RGO!

Informeer geheel vrijblijvend naar de mogelijkheden, wij helpen u graag!

RGO **makelaars**
voel je thuis

Singelweg 2 7101 MH Winterswijk T 0543 531 880
info@rgomakelaars.nl www.rgomakelaars.nl

Kopij

Kopij voor het volgende nummer aanleveren voor 15 juli 2024.

Op bladzijde 3 ziet u hoe

Afdelingsinformatie

Bestuur

Voorzitter

Sjef Lommen
Lichtenvoordsestraatweg 18, 7121 AC Aalten
tel.: 06-12343561 voorzitter@ivn-oostachterhoek.nl

Vice-voorzitter

Angela Tiggeloven
Hoeninkstegge 3, 7104 BK Winterswijk (Meddo)
tel.: 06-20481937 angelatiggeloven@gmail.com

Secretaris

Henk Wiggers
De Savornin Lohmanstraat 12, 7103 GW Winterswijk
tel.: 06-20120995 secretaris@ivn-oostachterhoek.nl

Penningmeester

Ron Krabben
Kardinaal de Jongstraat 37, 7131 XS Lichtenvoorde
tel.: 06-40020420
penningmeester@ivn-oostachterhoek.nl

LEDEN

André Hendriks
Dorpsstraat 85, 7136 LJ Zieuwent
tel.: 06-16437732 andrehendriks57@gmail.com
Anke Hollink
Huikert 17a, 7161 GJ Neede (Tevens vertrouwenspersoon)
tel.: 0545-291109 johnenankehollink@hetnet.nl
Kay ten Barge
Eikenlaan 106, 7151 WS Eibergen
tel.: 0545-473690 kaytenbarge@gmail.com

Contributies IVN

Leden € 28,00 Huisgenoten € 14,00 Gastleden € 14,00
Jeugdleden € 12,00
Donateurs min. € 15,00
Bankrekening: NL88RABO0316440116 t.n.v. IVN

Bestuur

Voorzitter

Sjef Lommen
Lichtenvoordsestraatweg 18, 7121 AC Aalten
tel.: 06-12343561 voorzitter@oost-achterhoek.knnv.nl

Secretaris

Henk Wiggers
De Savornin Lohmanstraat 12, 7103 GW Winterswijk
tel.: 06-20120995 secretaris@oost-achterhoek.knnv.nl

Penningmeester

Ron Krabben
Kardinaal de Jongstraat 37, 7131 XS Lichtenvoorde
tel.: 06-40020420
penningmeester@oost-achterhoek.knnv.nl

LEDEN

Ed Grotenhuis
De Eelinkes 28, 7101 PX Winterswijk
tel.: 0543-520714 edenirene4645@gmail.com
Casper van Dijk
Goossensweg 2, 7104 AX Winterswijk (Meddo)
tel.: 06-27276613 caspervandijk@gmail.com
Thea Croese
Kamperweg 7, 7137 PA Lieveelde
tel.: 06-14063024 theacroese@focker.eu

Contributies KNNV

Leden € 31,00 Huisgenoten € 10,00 Jeugdleden € 15,00
Donateurs min. € 26,00
Bankrekening: NL84RABO0121465241 t.n.v. KNNV

www.boekhandelkramer.nl

**vandaag besteld
morgen gratis in huis!**

Werkgroepen

Landschapsbeheer

Martin Peterkamp

tel.: 06-10567092 martin@peterkamp.nl

Promotie

Kay ten Barge

tel.: 0545-473690 kaytenbarge@gmail.com

Vleermuizen

Wilko Poortman

tel.: 06-23658486 poortmancw59@kpnplanet.nl

IVN Natuur

Robert Schadd

tel.: 06-82582054 robertschadd@outlook.com

Website IVN

Fred Groothuis

tel.: 06-83348880 webmasterivnoostachterhoek@gmail.com

Werkgroepen

Natuurbeheer

Hermien Toebes

tel.: 0543-538256 h.toebes@solcon.nl

Paddenstoelen

Ed Grotenhuis

tel.: 0543-520714 edenirene4645@gmail.com

Veldbiologie

Thea Croese

tel.: 06-14063024 theacroese@focker.eu

Website KNNV

Ron Krabben

tel.: 06-40020420 penningmeester@oost-achterhoek.knnv.nl

Werkgroepen

Thema-bijeenkomsten

Judith Kuppens

tel.: 06-11426337 kuppensjudith@gmail.com

Excursies

André Hendriks

tel.: 06-16437732 andrehendriks57@gmail.com

Planten

Thea Croese

tel.: 06-14063024 theacroese@focker.eu

Natuurkiekers

Ellen van den Adel

tel.: 06-20392805 ellen@workonprogress.nl

Lisette Platjouw

tel.: 06-13141323 lisetteplatjouw@gmail.com

Kopij

Heeft u een aardig natuurmoment beleefd en wilt u dat delen met anderen, stuur dat dan uiterlijk 15 juli 2024 in voor het volgende nummer van ons nieuwe periodiek.

Op bladzijde 3 ziet u hoe.

Timmermans & Mulder

BLOEMENSPECIAALZAAK - CADEAU'S

Misterstraat 36, Winterswijk, tel. 0543-512403

E-mail timmermansmulder@hetnet.nl

Vogels einde winter, begin voorjaar.

AUTEUR: ELS VAN DIJK

Aan het einde van de winter kijk je, zeker als vogelaar, uit naar het voorjaar. Maar voordat het zover is, in februari, als het nog koud is, kun je al iets ontdekken.

De waarneming van een vogel op trektocht, de eerste territoriale zang (vink en koolmees, heggemus, en nogal aarzelend de merel, zijn dan al te horen) en uitkijken over het weiland wat er te zien is, en vooral de oren gespitst: 'Is dat de Veldleeuwerik die ik hoor?'

Veldleeuwerik.

En het wachten op de soorten die als eerste terugkomen in het land, zoals bijvoorbeeld de Tjiftjaf, in maart. Daarna volgen de zomervogels, zoals o.a. Fitis, Zwartkop, Boompieper etcetera.

In de heden ten dagen saaie, monotone, intensief bewerkte weilanden kun je dan toch een leuke waarneming hebben.

Blauwe kiekendief,
Fotograaf Jan Stronks.

Zoals de Blauwe Kiekendief die, op trek naar zijn broedgebied, laag over de grond scherend, jagend op Woel- of andere Muizen, af en toe kortstondig biddend, je toch ieder jaar weer verrast.

In de verte zie je eerst iets wits vliegen, 'oh een Meeuw, maar, hé verrek wacht eens, het is een Blauwe Kiekendief, een man!

Dat is dan mazzel hebben, vooral als de verrekijker meeging op je wandeling.

Nogal opvallend is het kleurverschil tussen mannetje en vrouwtje Blauwe Kiekendief. Het mannetje is, zoals gezegd blauwgrijs, licht van kleur; het vrouwtje is bruin van kleur.

Blauwe kiekendief,
Fotograaf Jan Stronks

Kiekendieven broeden op de grond; het broedende vrouwtje valt daar dankzij haar schutkleur niet op.

Het mannetje zorgt tijdens het broedseizoen voor het voedsel, door zijn lichte kleur steekt hij vanaf de grond gezien nauwelijks af tegen de lucht. Prooidieren merken hun belagers zo niet gemakkelijk op.

Als je nog wat langer blijft staan, zie/hoor je misschien wel Kieviten met hun bekende roep hun buitelingen boven het weiland maken.

Aan het eind van de winter, eind februari, heb je ook al kans om de Boomleeuwerik te horen zingen.

Daar blijf je wel even voor staan, zo mooi is de zang van deze vogel wel.

Kleinschalige, heringerichte natuur- of heideterreintjes is de favoriete biotoop van deze vogel.

Bij een waterrijk stuk in een weiland, bij een zandvang of een kolk kun je, als je geluk hebt, de Watersnip treffen. Meestal kort te zien, en opvliegend op de, voor een Watersnip kenmerkende, zigzaggend vliegende wijze met de nogal aparte roep.

Er wordt gezegd dat dit aan een geit doet denken, vandaar de bijnaam 'hemelgeit'.

In dit gedeelte van het land, de Achterhoek dus, heb je in maart ook kans om Kraanvogels te zien. Vooral op een zonnige, heldere hemel, vaak met wind uit het oosten trekken ze vanaf het zuiden naar hun broedgebieden.

Dat is natuurlijk een geweldige ervaring, het trompetachtige geluid van een Kraanvogel vergeet je nooit meer.

Maart, april en mei hebben dan nog wat in petto: ogen open en oren gespitst!

Watersnip.

Vereniging
Agrarisch
Natuurbeheer
Berkel & Slinge

- **Landschapsonderhoud**
- **Landschapsinrichting**
- **Ondersteuning en advies**
- **Cursussen en excursies**
- **Akkerrandmengsel**
- **Plantgoed**

WWW.VANBERKELENSLINGE.NL
'T Brendeke 10 Eibergen 0545-477587

Winterwandeling Groenlo 17 december 2023

AUTEUR: ANDRÉ HENDRIKS

Wij vertrokken bij de voetbalvelden. We zijn met 12 personen en lopen over de camping.

Het is bewolkt en bepaald niet warm. De kinderen glijden van het binnenbad over de buitenbaan naar binnen. Het water is zo warm dat er mist ontstaat. Bij de Slinge aangekomen op de brug waar ooit het treintje met klei uit de leemputten naar de Groenlose steenfabriek ging. Kijkend naar het hoge water waar de vistrap zich bevindt staat het water zo hoog dat dat de vistrap niet meer zichtbaar is.

Er zit nog een reiger en de meerkoeten gaan er vandoor. Als we verder wandelen zien we de katjes aan de boom zitten en bij de hazelaar zitten de mannelijke bellen er ook al aan.

De rode bloempjes zijn nog niet zichtbaar maar het stuifmeel komt wel vrij van de takjes als je er iets tegen aan tikt.

Op het water zien we nog de waterhoentjes en kuifeend en hoog in de bomen zit een grote groep jonge eksters.

De natuur is rustig en je hoort bijna geen vogels. Als we het bos inlopen zien we nog een grote boleet en op een dode berk

Zit de berkendoder, tonderzwam en zwavelkopjes.

In het bos beklimmen we een bult wat voor sommige wandelaars een hele klus was. Er staan wat eiken bovenop, de wortels

Zijn goed zichtbaar door de erosie en lijken wel op stammen. Er is wel een meter grond weggespoeld.

In het verleden diende deze bult als kogelvang en was onderdeel van een militair oefenterrein. Als we het bos uit zijn zien we nog wat reeën in het veld, we lopen stevig door want het wordt al donker. De zon laat zich nog zien voor een mooie zonsondergang.

Thema-bijeenkomst Duurzaamheid, wat kan ik zelf doen?

AUTEUR: LIES JACOBS

Op 14 februari 2024 is Ing. Henk Kip de spreker in Natuurpark Kronenkamp. Dhr. Kip heeft een technische achtergrond in de installatietechniek en is ook docent aan MBO- en HBO-opleidingen in deze branche.

Hij is er allang van overtuigd dat het anders moet en zeer gemotiveerd om zijn kennis over te dragen en te delen. Allereerst laat hij ons een filmpje zien dat begint bij de oerknal. Waterstof en helium komen hierbij vrij. Om de nietigheid van de aarde aan te tonen laat hij ons een kraaltje en een grote ballon zien, die de aarde en de zon verbeelden.

Via het ontstaan van de zon (6 1/2 miljard geleden) en de aarde (4 miljard jaar) gaan we met grote stappen door naar het ontstaan van het leven op aarde. Dat is pas mogelijk als de aarde afgekoeld is en zich zuurstof gevormd heeft. De planten die dan zo'n 60 miljoen jaar geleden kunnen ontstaan, vormen de fossiele brandstoffen (kolen, olie en gas) die we in de laatste drie eeuwen aan het opstoken zijn. Vanaf de publicatie van het rapport van Rome dringt deze werkelijkheid tot ons door. Niets doen is geen optie meer, klimaatverandering is een bedreiging voor ons leven op aarde.

Ontwikkelingen om het tij te keren zijn in gang gezet, maar private partijen investeren pas als het financieel

interessant wordt. De overheid is niet altijd consistent, zoals ook de discussie omtrent de salderingsregeling laat zien. Wat kun je zelf doen en waarom zou je dit willen? In de privésituatie wensen we verduurzaming voor meer behaaglijkheid en wooncomfort, om de energielasten betaalbaar en de eigen woning waardevol en verkoopbaar te houden en natuurlijk voor de toekomst van kinderen en kleinkinderen.

De trias energetica is een drie stappen strategie om tot een duurzaam gebouw te komen: 1. Besparen, 2. Duurzame bronnen gebruiken en 3. Fossiele energie efficiënt gebruiken

1. Besparen. Dakisolatie, gevel- en vloerisolatie, isolerende beglazing, kieren en naden dicht, waterbesparing en vervangen van oude apparatuur zijn de te nemen besparingsmaatregelen.

2. Zonnepanelen, zonneboilers, warmtepompen, warmteterugwinning en groene energie (biomassa bestaande uit rest- en afvalhout, dus niet importeren uit bijv. Estland!) zijn de duurzame bronnen.

3. Fossiele energie efficiënt gebruiken betekent zuinige apparatuur en verlichting, HR-ketel, leidingisolatie, warmteterugwinning, lage temperatuurverwarming, vloer- en wand verwarming.

In een 12 stappenplan legt de spreker ons tenslotte uit waar we bij de aanschaf van een warmtepomp op moeten letten. Het zorgvuldig doorlopen van dit stappenplan kan tegenvallers en teleurstellingen voorkomen. Dit stappenplan is een proces met veel technische gegevens en keuzes, maar voor een aantal bezoekers zeker belangrijk. De 15 aanwezigen hebben in een behaaglijk warm gebouw (waarin zoveel mogelijk energie zelf opgewekt wordt en dat voorzien is van de nieuwste snuffjes) een boeiende en inspirerende lezing gevolgd. In een leuk contact met de zaal konden vragen gesteld worden en ongetwijfeld zijn er ideeën ontstaan om zelf weer een stapje richting verduurzaming te zetten.

Voor wie zich verder wil oriënteren en wie wil weten welke subsidieregelingen er zijn kan de gemeentelijke websites hierover raadplegen of

www.verbeterjehuis.nl

www.energieloketachterhoek.nl

Natuurwerkdag

AUTEUR: ED GROTENHUIS

HET WORDT LENTE.

Op zaterdag 9 maart hield de KNNV werkgroep Natuurbeheer de laatste werkdag van het winterseizoen. Dit keer gingen we naar het terreintje aan de Scheurvorenweg in Meddo.

Het is een heideterreintje met een (gegraven) vennetje dat op de een of andere manier bij de ontginning van het gebied in de jaren '20 en '30 vergeten is. Toen een aantal jaren geleden de sloot langs de weg werd gegraven, was duidelijk te zien dat het hier heel arme grond betreft; dekzand waaruit in de loop der eeuwen de voedingsstoffen zijn uitgeloozd; een z.g. podzolbodem. Een podzolbodemprofiel is herkenbaar door een toplaag van humusrijke grond, waaronder een bleekgrijze (uitspoelings)laag, daaronder een donkere (inspoelings)laag en geheel onderop de oorspronkelijke bodem. De vegetatie is ook armelijk: magere berken (die hier toch al tientallen jaren of langer staan) en struik- of dopheide. Door de stikstof uit de lucht groeit nu het pijpenstrootje massaal.

Luuk Temming
BOOM EN GROEN

- Verwijderen van bomen op moeilijk bereikbare plekken d.m.v. klimtechnieken.
- Boomonderhoud met hoogwerker
- Snoeien van (monumentale) bomen.
- Onderhoud van natuurelementen zoals houtsingels en de fruitboomgaard.
- Gevelde boom aan planken zagen met eigen zaagmachine

Luuk Temming
Boom & Groen
Schatbergstraat 55
7131 AP Lichtenvoorde

T 0544 - 84 21 52
M 06 - 28 778 183
E info@luuktemming.nl
I www.luuktemming.nl

Voor al uw
bomenwerk

In het riet van het vennetje was een paartje rietgorzen actief. En boven ons cirkelden een paar rode wouwen. Goede kans dat die hier in de omgeving ook broeden; dat is al eerder gebeurd, maar rode wouwen zijn meer zwervende vogels die meestal niet naar hun oude nest terugkeren. Maar ja, je weet nooit.

Ook de 18 deelnemers hadden er zin in; mooi weer, gezellig en het werk was rond de middagpauze al klaar. En met weer de complimenten voor Jopie voor de heerlijke soep die zij voor ons had gemaakt.

De eigenaar wil een deel weer heideterrein maken, maar het pijpenstrootje groeit veel harder. Aan ons de schone taak om het pijpenstrootje te lijf te gaan en tevens door het kappen van een aantal bomen te zorgen voor meer licht op het veld. De wind was nog koud uit het oosten, maar uit de wind was het prima werkweer. En ook prima kraanvogelweer. Eén van de deelnemers had op de heenweg al een groep gezien, maar helaas hadden wij dit geluk niet.

**100% biologische
vaste planten
& natuurlijke
beplantingsconcepten**

- topkwaliteit uit eigen kwekerij
- voor elke groenprofessional

lageschaar
vaste planten

PRAIRIE GARDEN

Fleur dansante

fleur Robuste

Informeer naar uw mogelijkheden met ons assortiment (inheemse) planten en kleurrijke, onderhoudsarme beplantingsconcepten.

Laat u inspireren op: www.lageschaar.nl

Je maakt het natuurlijk met Lageschaar

Thema-bijeenkomst Boeren binnen gezonde grenzen loont en heeft de toekomst!

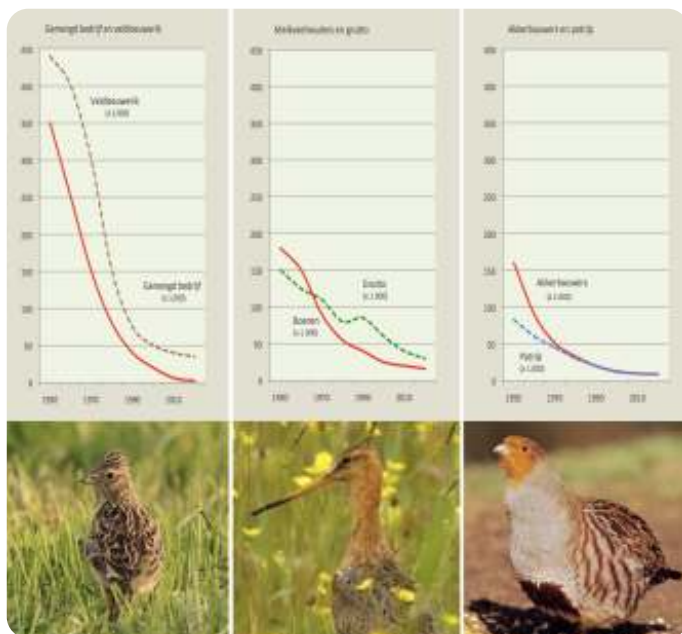
AUTEUR: JUDITH KUPPENS

In de Zonnebrinkkerk is de spreker op 13 maart 2024 Wim Schippers. Hij heeft als achtergrond een studie landinrichting aan de Landbouw Universiteit Wageningen (nu WUR) en twintig jaar landelijke ervaring in de natuur- en landschapszorg.

Hij heeft gepioneerd op de boerderij van zijn schoonfamilie (Buytenhof van Rhooen) en deze omgevormd tot een toonaangevend multifunctioneel boerenbedrijf. Hij heeft zijn werkervaringen gebundeld in de boekjes: 'Boeren met Ontzag' en 'Veertig jaar werken met natuur en mensen'. En in de laatste publicatie 'Ontwikkelen van Kruidenrijk Grasland' laat hij zien hoe belangrijk deze graslanden zijn voor het herwinnen van onze biodiversiteit en het biedt tegelijkertijd perspectieven voor het boeren in de toekomst. Zelf boert hij nu in de Betuwe en adviseert boeren middels zijn adviesbureau Aardewerk Advies.

Deze avond laat hij ons zien waar we als samenleving uit de bocht zijn gevlogen, welke gezonde grenzen daarbij zijn overschreden en wat de perspectieven zijn wanneer we het anders gaan doen. Hij neemt ons vervolgens mee naar het Kruidenrijk Grasland en laat zien dat landbouw die het bodemleven voedt en daarbij grenzen in acht neemt, vanzelf biodiversiteit voortbrengt.

Akkers en graslanden met grote biodiversiteit zijn vanaf 1960 binnen één generatie verdwenen. Samen namen zij destijds meer dan de helft van ons land in. Schaalvergroting werd de norm en regelgeving op regelgeving volgde met als gevolg dat de boeren de regie verloren. Er kwam een fixatie op productie en een verlies van boeren. Maximalisatie versus optimalisatie. Ook was er sprake van uiteenvallende gemeenschappen.

Bodem, water en luchtkwaliteit gingen achteruit. We gingen steeds meer chemische middelen gebruiken. Insectenpopulaties nemen hierdoor af en we kregen een stikstofprobleem. Dit alles leidde ertoe dat we weer naar gezonde grenzen moeten streven, gezonde grenzen zijn dus geen optie, maar een noodzaak!

Om te komen tot blijvend vruchtbare gemeenschappen hebben we het volgende nodig:

- ***mineralenbenutting:** dus geen overbelasting van bodem, water en lucht;
  - ***diergezondheid:** zodat dieren optimale energie, eiwit, mineralen en sporenelementen kunnen opnemen;
  - ***optimalisatie van resultaat, versus maximalisatie van opbrengst;**
  - ***een ideale graslandsamenstelling:** dat wil zeggen :65% grassen en 35% kruiden, waarvan 10-15% vlinderbloemigen.
- Vlinderbloemigen (klavers, wikkes, veldlathyrus) zijn belangrijk vanwege smakelijkheid en mineralenbalans voor koeien. Ze brengen de verhouding tussen energie en eiwit meer in balans. En de toename van de opbrengst is van 0,5 – 1 ton droge stof/ha/jaar.

Wat is Kruidenrijk Grasland?

Om dat uit te leggen laat Wim een kaart zien met daarop de verschillende typen graslanden, met foto's en uitleg. Hij heeft dit schema ontwikkeld en adviseert boeren bij het realiseren van de graslanden. Ook geeft hij advies over het maai- en mestbeleid.

Wat zijn de verschillende type Graslanden?

- Engels raai grasland 0:** Uniforme begroeiing, bestaat vrijwel uitsluitend uit sterk glanzend gras. Open plekken met straatgras, vogelmuur, paardenbloem;
- Grassenmix 1:** grof mozaïekpatroon van verschillende grassen, de weinige aanwezige kruiden komen voornamelijk in haarden voor;
- Grassenmix Dominant stadium 2d:** deze grassenmix is vermijdbaar: meer dan 50% bedekt door gras zonder sterk glanzende bladonderzijde: zwaar gewas: witbol; dravik; vossenstaart of glanshaver
- Grassenmix plus 2:** vrij grof mozaïekpatroon van verschillende grassen. Een paar kruiden, verspreid over het perceel bepalen de kleur. Roze, geel en/of roodbruin.
- Graskruidenmix 3:** Fijn mozaïekpatroon van verschillende grassen. Ook de talrijk aanwezige kruiden zijn homogeen verdeeld over het perceel.
- Bloemrijk Grasland 4:** Fijn mozaïekpatroon van verschillende grassen en kruiden. Het geheel maakt een zeer kleurige, bonte indruk.
- Schraalland 5:** Fijn mozaïekpatroon van voornamelijk laagblijvende geel-, grijs- en blauwgroene schijngrassen: Zeggen, Russen, Biezen en kruiden.

Waarom is het ontwikkelen van Kruidenrijk grasland onmisbaar?

Allereerst door de mineralen en sporen elementen die erin zitten. Dat betekent dat het gezondheidsstoffen bevat en zij bieden een natuurlijke apotheek. Verder stimuleert de structuur van de grassen en dus de structuur van het rantsoen de penswerking van de koe en daardoor wordt de opname beter. Ook zit 'de neus voor de bek' van de koe, dat wil zeggen dat de geur en de smaak van de kruiden en grassen erg smakelijk zijn en daar is de koe ook blij mee! Dat de opbrengsten van de grassen minder zijn, wil niet zeggen dat de opbrengsten van de melk en het vlees minder zijn. Dat is een misvatting volgens Wim. Hij legt uit dat door een betere benutting van het rantsoen er een grotere opname is door smakelijkheid. Daardoor is er weer minder kans op pensverzuuring. Dit alles heeft een positieve invloed op de vetzuursamenstelling van de melk van de koe.

3 - FIJN MOZAIËKPATROON VAN VERSCHILLENDE GRASSEN. OOK DE TALRIJK AANWEZIGE KRUIDEN ZIJN HOMOGEEN VERDEELD OVER HET PERCEEL

GRAS-KRUIDENMIX 3

4 - FIJN MOZAIËKPATROON VAN VERSCHILLENDE GRASSEN EN KRUIDEN. HET GEHEEL MAAKT EEN ZEER KLEURIGE, BONTE INDRUK.

BLOEMRIJK GRASLAND 4

Verder heeft een kruidenrijk grasland een positieve invloed op de bodemstructuur, omdat je te maken hebt met verschillende worteldieptes. Meerjarige kruiden en natuurlijke grassen houden met hun diepere wortels de bodem beter vast en dat is beter voor de waterhuishouding. Dit in tegenstelling tot engels raaigras, dat wortelt niet diep en heeft een monotone worteling. In het licht van de klimaatverandering en periodes met droogte is het wenselijk dat water wordt vastgehouden en dat gaat beter met diepere worteling van grassen.

Uit onderzoek van de Wageningen Universiteit met voeropproeven is gebleken dat bijmenging van 20-30% structuur en kruidenrijk gras mogelijk is, zonder noemenswaardige afname van de melkgift en vleesopbrengst. Kruidenrijk grasland kan vergelijkbare droge stof opbrengsten produceren als engels raaigras, maar voor een significant lagere hoeveelheid stikstofbemesting. Wanneer de vlinderbloemigen in het mengsel ontwikkeld zijn zullen zij stikstof binden en zijn zij verantwoordelijk voor de stikstoflevering aan het grasland. Er hoeft dan niet meer bemest te worden met stikstof. Dit is een financiële besparing voor de boer.

Er zijn al boeren die toewerken naar 'ruwvoerkoeien', dus koeien die met andere kwaliteiten dan engels raaigras uit de voeten kunnen.

Wim vertelt ons dat er steeds meer interesse voor de Graslanden type 1,2,3 en 4 is. Dat komt omdat we steeds meer gaan nadenken over wat de bodem kan opleveren wanneer we hem beter gaan verzorgen.

En denk daarbij aan de afhankelijkheidsrelaties tussen wilde planten en insecten. Ter illustratie daarvan zijn de wilde bijen. Het zijn er in Nederland zo'n 360 soorten. De meesten staan behoorlijk onder druk. Onmisbaar voor biodiversiteit. Maar ook voor kuikens is het grasland enorm belangrijk. Zij hebben zo'n 5 tot 10.000 insecten per dag nodig om te groeien.

Tot slot zegt Wim dat: willen we zorgzaam en blijven boeren, dan moeten we af van de hardnekkige misvatting dat landbouw een normale, financieel-economische activiteit is. We geven onszelf ruimte in het boeren door de focus te verleggen: direct mogelijke verkoop van wat we telen en verbouwen. We stoppen met werken voor de wereldmarkt en grote coöperaties. We verwerken onze landopbrengsten zelfstandig of met collega boeren. Zo creëren we weer leefbare gemeenschappen.

Er is nog veel meer te vertellen over dit onderwerp, maar de tijd is te kort. Ton Reerink nodigt de betrokkenen uit onze streek uit, na te praten over de beste aanpak hier in Winterswijk. Twee vertegenwoordigers van de gemeente politiek, twee bestuursleden van Stichting Winterswijks Cultuurlandschap, een vertegenwoordiger van Vereniging Agrarisch Landschap Achterhoek en een boer die inmiddels natuur-inclusief werkt, bespreken wat er voor hén werkt.

Het was een hele interessante avond, met nog heel wat stof tot nadenken voor ons allemaal voor de toekomst!

Het Reirinck (sinds 1662)

Achterhoekse gastvrijheid in Zwolle bie Grolle

Samenzijn met familie of vrienden op een prachtige plek in de Achterhoek. Je geniet in een rijksmonumentale hoeve, daterend van voor 1662. Het Reirinck biedt comfortabele overnachtingsmogelijkheden voor kleine én grote gezelschappen. Van B&B tot samenkomsten van 100 personen, met in totaal 28 kamers. Je kiest zelf de boerderij die bij je past. Tevens een unieke trouwlocatie, vergader- en feestlocatie.

Bij feest vanaf 60 personen overnachten 10 gasten gratis!

Informatie/boekingen:

Fam. Lagers

Oude Winterswijkseweg 52

7141 HE Groenlo

0544-461820

info@reirinck.nl

www.hetreirinck.nl

**IVN VERENIGING VOOR
NATUUREDUCATIE EN DUURZAAMHEID.
Afdeling Oost-Achterhoek**

Secretariaat; secretaris@ivn-oostachterhoek.nl

Henk Wiggers De Savornin Lohmanstraat 12 7103 GW Winterswijk

**Agenda Algemene Ledenvergadering van het IVN Oost-Achterhoek op
woensdag 24 april 2024 om 20.00 uur in De Kruidenhof te Mallum.
Mallumse Molenweg 39 7152 AT Eibergen.**

Van de stukken 3, 4 & 5 zijn geprinte exemplaren tijdens de vergadering beschikbaar.

1. Opening & vaststelling van de agenda.
2. Mededelingen & Ingekomen stukken.
3. Notulen Algemene Ledenvergadering 22 maart 2023.
4. Jaarverslag over 2023.
5. Financieel verslag over 2023.
6. Verslag van de Kascommissie, mevrouw Jetty Rodenburg en de heer Mario Bekke.
7. Verkiezing van een nieuw lid voor de Kascommissie.
8. Rooster van aftreden Bestuursleden.
  - In 2024 aftredend; André Hendriks en niet herkiesbaar.
Omdat we samen met de bestuursleden van de KNNV een voltallig bestuur hebben wordt de plek van André Hendriks niet ingevuld.
  - In 2025 aftredend; Anke Hollink en Angela Tiggeloven (Vice Voorzitter).
  - In 2026 aftredend; Ron Krabben (Peningmeester).
  - In 2027 aftredend; Kay ten Barge en Sjef Lommen (Voorzitter).
  - In 2028 aftredend; Henk Wiggers (Secretaris).
9. WVTTK & Rondvraag.
10. Sluiting van de vergadering.

Extra agendapunten voor deze ALV moeten uiterlijk 17 april binnen zijn bij het Secretariaat.

Na afloop is er een gezellig samenzijn.
Voor hapjes en drankjes wordt gezorgd.

Beleef de natuur

Botanische tuin Dr.Costerus

AUTEUR: ANKE HOLLINK

In de Groei en Bloei van januari / februari van 2023 stond een artikel over de Botanische Dr. Costerus tuin. Jan Costerus (1849-1938) was botanicus en biologie leraar. Hij ging ervan uit dat alle mensen die de plantenwereld beter leerden kennen, er zonder twijfel de schoonheid van zouden inzien.

Het was dan ook onder zijn leiding dat Hilversum in 1920 een botanische tuin rijker werd. In 1930 verhuisde de tuin naar de Zonnelaan, waar hij nu nog steeds te bezoeken is. In de oorlog raakte de tuin ernstig beschadigd, waardoor de tuin in de loop der jaren kleiner is geworden.

De planten zijn aangeplant op familienaam, zoals in de toen gangbare school flora. De tuin heeft een grote collectie van 1200 planten. Daaruit kozen ze voor elk van de veertig planten orders een paar voorbeelden die allemaal in de tuin staan. Als een plant een enorme pol wordt, of de planten door elkaar gaan groeien, grijpen de vrijwilligers in. Deze aanpak klinkt star, maar zijn ze verplicht aan de oorspronkelijke opzet.

Anno 2024 ontfermt zich nog altijd een groep vrijwilligers actief over de veertig plantengordes op basis waarvan de tuin is ingedeeld. De tuin straalt het enthousiasme van de vrijwilligers uit, de tuin ligt er prachtig verzorgd bij. Iedere vrijwilliger weet wat hij of zij te doen heeft. Sommige vrijwilligers hebben een eigen plantengorde onder de hoede, anderen zaaien of zijn vliegende kiep.

Een wandeling door de Dr. Costerus tuin geeft je ook extra informatie. Overal staan bordjes met informatie en een QR code voor elke plantenfamilie. Met de QR code beland je op de website, waar een kort verhaaltje staat over de voorbeeld plant. Dus naast de bordjes met de Latijnse naam is dit leuk voor een hapje extra informatie.

Zo stond er in een border een prachtige plant (nog in de knop toen we de tuin bezochten) met de naam Grindelia Squarrosa – Gomplant.

Grindelia komt van de naam van degene die dit kruid ooit benoemde: David Grindel. (1766-1836). In het Engels wordt de plant ook wel Sticky gumweed genoemd, dit is omdat er zich op de bloemknoppen een wit, kleverig hars bevindt. De plant komt van oorsprong uit de Zuidwestelijke staten van Noord- Amerika, waar hij op droge zanderige plaatsen groeit.

Vanuit Amerika is de plant via Europese kolonisten in de 18e eeuw in Europa terecht gekomen. In het pre- koloniale tijdperk werd de gomplant al toegepast bij problemen met de luchtwegen en werden fijngestampte bladeren gebruikt voor de genezing van wonden en andere huidproblemen.

Momenteel wordt er nog steeds medicatie geleverd voor behandeling van astma, bronchitis en hart problemen.

De Costerustuin bezoeken?

Dagelijks open van zonsopgang tot zonsondergang.

Ingang tussen Zonnelaan nummer 4 en 6, Hilversum.

Week van de Invasieve Exoten

AUTEUR: REDACTIONEEL

In juni 2024 vindt voor de negende keer de Week van de Invasieve Exoten plaats. Een week die traditiegetrouw begint op de derde vrijdag van juni en 10 dagen duurt, zodat er 2 weekenden in zitten.

In juni 2016 vond de eerste editie plaats. In 10 dagen tijd waren er over het land verspreid ruim 20 lezingen, excursies, natuurwerkdagen en andere publieksactiviteiten waar aandacht werd besteed aan de uitheemse planten en dieren die door menselijk toedoen hier terechtgekomen zijn. Een kort videoverslag is via deze link te bekijken: <https://vimeo.com/195037604>. In de daaropvolgende jaren waren er telkens zo'n 15 tot 30 publieksactiviteiten.

Wegens het succes van de eerdere edities wordt in 2024 opnieuw een Week van de Invasieve Exoten georganiseerd, die op vrijdag 21 juni begint en duurt tot en met zondag 30 juni 2024.

Meer informatie over de Week van de Invasieve Exoten vindt u op www.weekvandeinvasieveexoten.nl (er is ook kortere URL: www.wvdie.nl). Via de website kunt u ook een activiteit aanmelden.

Hoveniersbedrijf:

- Aanleg
- Renovatie
- Onderhoud van tuinen

Groencentrum:

- Ruim assortiment planten
- Gereedschap
- Cadeaushop

Hoerinkstegge 5 Winterswijk Meddo 0543-569302

Droge voeten, ook met 5 meter water erbij?

AUTEUR: AUKE HOEKSTRA

Dit staat in Tubantia van 5 maart 2024. Nu weten we dat Nederland een waterland is, maar in het verleden werden we toch nog vaak verrast. De watersnoodramp in Zeeland in de nacht van zaterdag op zondag 1 februari in 1953 is hier een voorbeeld van. Deze storm was verschrikkelijk met 1836 doden. Vergeten doen we dit nooit.

We worden nu bedreigd door het smelten van de gletsjers. Dat betekent meer water. Kans op overstroming door stormen. Ook de rivieren kunnen voor overstroming zorgen. De bedoeling is nu om een KUNSTMEER om Zeeland en Zuid Holland te maken. Daar kunnen de rivieren dan hun water in kwijt. Verder zullen de DIJKEN verhoogd moeten worden, evenals de DUINEN. Dit alles heeft te maken met het veranderende klimaat.

WINTER 2023-2024

Een winter zoals we die kennen uit het verleden, was deze winter niet. Hoewel toch nog even een schaatsmarathon op natuurijs in Winterswijk en er was ook nog sneeuw, zoals op 3 december 2023. Er lag toen even 2 cm sneeuw, die door dooi in de avond al weer weg was. Dat was het dan wel.

Afgelopen winter trokken er 3 stormen over en langs ons land. De namen waren Pia en Gerrit en Henk.

NAT

Wat was het toch NAT in de maanden oktober, november en december 2023. Dit ging maar door in januari en februari dit jaar, wat een REGEN viel er de laatste 5 maanden.

Maar in het buitenland kan het nog erger zijn. In de Indiase plaats Cherrapunji, tegen de hellingen van de HIMALAYA, valt jaarlijks gemiddeld ruim 12 meter regen.

Het wordt warmer, de natuur loopt voor.

Foto's van bloeiende bosanemonen, gemaakt op 3 maart 2024 door Tonny Morsink.

WEER WEETJES

Wie heeft de windschaal van BEAUFORT bedacht?

In onze weerberichten hoor je vaak wind uit westen meestal 5 tot 6 Bft. langs de kust. Nu de Engelse admiraal sir Francis Beaufort vond in circa 1840 de Beaufortschaal uit. Tot die tijd was er geen eenduidige windschaal, waardoor er bij het melden van windkrachten vaak verwarring ontstond. Nu is het wat duidelijker geworden. De schaal loopt van 0 tot en met 12. Een orkaan heeft een kracht van 12 en heeft een gemiddelde windsnelheid van meer dan 117 km/uur. Een gewone storm van kracht 9 Beaufort heeft een gemiddelde windsnelheid van 75 km/uur. Windstoten worden nooit in Beaufort uitgedrukt.

Wanneer hoogste en laagste temperatuur?

Op veel dagen wordt de hoogste temperatuur enkele uren na de hoogste stand van de zon bereikt, dus dat is in de tweede helft van de middag. De laagste temperatuur van het etmaal valt niet midden in de nacht, maar rond of net na zonsopgang. Soms zijn er uitzonderingen. Vooral bij weersveranderingen.

Kopij

Kopij voor het volgende nummer aanleveren voor 15 juli 2024. Op bladzijde 3 ziet u hoe.

DE SPREUK

Eindig meestal met een weerspreuk. Maar sommige weerspreuken komen vaak uit, andere bijna nooit of alleen bij toeval. Door ons veranderende klimaat kloppen meerdere spreuken niet meer.

KRING OM DE ZON, DAAR HUILEN VROUW EN KINDEREN OM, MAAR EEN KRING OM DE MAAN, DAT ZAL WEL GAAN.

Deze foto is gemaakt in Davos op 20 februari om 21:06. Op de foto is een prachtige maanhalo te zien.

Wat is een HALO? In cirruswolken is vaak een gekleurde RING om de zon of maan te zien.

Dit ontstaat door breking van zon- of maanlicht in ijskristallen die hoog in de atmosfeer voorkomen.

Tot slot nog een stukje uit:

DUIZEND JAAR WEER, EN WIND EN WATER IN DE LAGE LANDEN

MIGRATIEGOLF IN WEST-EUROPA

JAAR 1685

Op 17 oktober 1685 neemt Lodewijk XIV een besluit waarvan niemand de gevolgen kan overzien. Hij herroept het zogenoemde Edict van Nantes uit 1598. Daarmee komt er een einde aan de vrijheid van godsdienst van de Hugenoten, de Franse calvinisten, circa 4% van de bevolking. Het is niet Lodewijks opzet om de Hugenoten het land uit te werken (op vlucht staat een boete), maar het leven wordt hen zo moeilijk gemaakt dat er circa 200 000 uitwijken. De verontwaardiging in de buurlanden is groot, maar de protesten (ook van de paus) deren Lodewijk niet. Ook kan hij, zelf gefolterd door pijn (bij het trekken van kiezen is zijn gehemelte vernield, waardoor wijn en voedsel hem nu en dan de neus uitkomen), geen mededogen met de Hugenoten opbrengen.

Het valt Willem III nu veel lichter om de tegenstanders van Lodewijk bij elkaar te brengen. Een ander gevolg is dat de protestantse keurvorst van Brandenburg, enige jaren bondgenoot van Lodewijk, zich nu tot Willem III wendt. Daar veel Hugenoten goede vaklieden zijn en nuttige relaties hebben, is de uittocht nadelig voor de Franse economie en profijtelijk voor die van Nederland, Zwitserland, Engeland en het Duitse Rijk (vooral de Pfalz) waar velen zich vestigen.

De noordelijke Nederlanden zijn van oudsher immigratieland. In 1600 vormden de calvinistische Brabanders en Vlamingen circa 10% van de bevolking boven de rivieren. In de Hollandse steden drukten zij door hun aantal (soms ruim de helft) en motivatie een zwaar stempel op het religieuze en economische leven. Lange tijd waren zij uit de politiek geweerd, maar bij de omwenteling van 1618 kregen zij grote invloed, met name in Holland en Utrecht.

De tweede golf immigranten bereikte de Lage Landen in de Dertigjarige Oorlog (1618 tot 1648) vanuit Westfalen. En nu, een eeuw na de eerste, beleeft men een derde immigratiegolf. Opnieuw worden Waalse (calvinistische) gemeenten gesticht. Het verschil is dat de voertaal nu Frans is. Men herkent hen ook aan hun Franse familienamen. Deze 'réfugiés' vestigen zich waar al Waalse gemeenten zijn (Hulst, Nijmegen, Maastricht, etc.) maar het merendeel van de 30 000 à 40 000 trekt verder het land in, naar Amsterdam (ruim 5000), Den Haag (2 750), Rotterdam, Haarlem, Leiden, Delft en Utrecht. De immigratie heeft kwantitatief weinig te betekenen (2% van de bevolking), maar is kwalitatief van groot belang.

De immigranten zijn zeer welkom in verband met het naoorlogse herstel van handel en nijverheid. In veel dorpen in de Noordelijke Nederlanden waar zich vluchtelingen vestigen ziet men tegen 1700 de aardappelcultuur ontstaan. Stadsbuurten met veel nieuwkomers zijn in Den Haag de Nieuwe Uitleg en in Amsterdam de Jordaan. De benaming Jordaan met zijn bloemennamen (jardin?) heeft overigens niets met de Hugenoten te maken. Lang voor 1685 noemden bijbelvaste Amsterdammers de Prinsengracht al de Jordaan.

Bron: J.Buisman

Uitleg natuurapp

AUTEUR: ROBERT SCHADD

Eind november/begin december is de nieuwe IVN Natuur app gelanceerd voor Android en later voor IOS en is beschikbaar op de Playstore en de App store.

Tegelijkertijd is de oude IVN Routes app niet meer beschikbaar.

Het is belangrijk om te weten, dat voor de IVN Natuur app ook de IVN leden een nieuw account moeten aanmaken met een eigen mailadres en wachtwoord. Dit is zo omdat deze app ook en ook bedoeld beschikbaar is voor niet IVN leden.

Na het downloaden van de app wordt gevraagd naar een mailadres en wachtwoord. Als je hier je normale e-mailadres en wachtwoord voor IVN invult wordt dat dus niet geaccepteerd en wordt een link getoond, waarop je een (gratis) account kunt aanmaken met je e-mailadres en een nieuw te kiezen wachtwoord. Daarna ontvang je een mail met een link om dit account te verifiëren. Nadat je dit gedaan hebt, kun je de app gebruiken

Fijn bezaagde planken en balken
Zitbanken / tafels
Picknickbanken
Sokkels

Haardhout
Rasterpalen
Kastanjehout

Kom bij ons langs en ruik/voel de producten!

Houhandel Nijweide
Kottenseweg 158
7115 AE Winterswijk

+31 (0)630520200
info@houhandelnijweide.nl
www.houhandelnijweide.nl

Cursus wilde planten van start!

AUTEUR: THEA CROESE

Op 19 maart ging in de Kruidenhof de cursus wilde planten van start. De plantenwerkgroep van IVN Oost-Achterhoek en KNNV Oost-Achterhoek organiseren al enkele jaren met succes plantenexcursies voor eigen leden. Sinds 2022 is hieraan een vervolg gegeven met deze cursus wilde planten. Dit jaar wordt de cursus voor de tweede keer georganiseerd.

Verdieping plantenkennis

De curaua wilde planten wordt georganiseerd om cursisten meer verdieping van hun plantenkennis te bieden. Dit sluit aan bij de doelstellingen van beide verenigingen om kennis van de natuur te delen met meer mensen en daarmee de liefde en betrokkenheid voor de natuur onder de mensen te vergroten.

Deze cursus is speciaal bedoeld voor diegenen die geïnteresseerd zijn in planten en er meer van willen weten. Bijvoorbeeld om als natuurgids daar hun voordeel mee te doen. De cursus is bedoeld voor IVN/KNNV-leden, maar ook voor mensen, die nog geen lid zijn, maar door de cursus mogelijk geïnteresseerder worden om actief lid te worden van IVN/KNNV.

Inhoud van de cursus

De cursus richt zich op de wereld van de planten. Deskundige docenten geven op een interactieve wijze les. En met klassikale begeleiding, veld-excursies en opdrachten in de eigen omgeving wordt de nodige verdieping geboden. De cursus bestaat uit 9 theorielessen, gegeven op dinsdagavonden in hoofdzakelijk de Kruidenhof in Mallem (Eibergen) en 3 excursies elders op zaterdag- en zondagmorgen.

Iets over de inhoud van de cursus:

- De bouw van planten en de voortplanting,
- De opbouw van het plantenrijk,
- Herkennen van plantenfamilies en plantensoorten,
- Plantensoorten determineren aan de hand van kenmerken met behulp van de Flora (Veldgids van Eggelte),
- Relaties van planten met insecten, onderling en met hun omgeving,
- Achtergrondinformatie over de planten.

Er zijn 19 cursisten en 11 begeleiders die enthousiast zijn begonnen aan deze activiteit van IVN en KNNV.

Muskuskruid

AUTEUR: ANKE HOLLINK

MUSKUSKRUID (*Adoxa moschatellina*) is een plant uit de muskuskruid familie (*Adoxaceae*) en het enige lid van het geslacht *Adoxa*.

Tijdens een wandelvakantie in Limburg kocht ik jaren geleden tijdens een bezoek aan een heemtuin een piepklein plantje van het Muskuskruid. Bij thuiskomst heb ik het plantje met veel zorg een plekje gegeven in één van de borders, achterin de tuin. Tegenover deze border staan veel hoge bomen, waar momenteel (maart) de voorjaarsplanten volop bloeien. Witte en gele anemonen, kerstrozen, sleutelbloemen, narcissen en longkruid geven veel kleur aan deze border. De tweejarige en vaste judaspenning en het huigkruid en daslook staan op het punt te gaan bloeien.

Door de jaren heen werd het veldje Muskuskruid steeds wat groter, dat al vroeg frisgroen kleurde met kleine, lichtgele bloempjes. Tijdens de corona-periode hebben we deze border helemaal opnieuw aangeplant, niet meer denkend aan het Muskuskruid, omdat het in de nazomer helemaal is verdwenen. Overtollige aarde werd verdeeld onder de bomen en over een andere border.

Vorig tuinjaar ontdekte ik al vroeg in maart onder de bomen en in de border waarin ook de aarde was verspreid grote veldjes met Muskuskruid. Je moet wel op je knieën om dit bijzondere plantje te bekijken!

Bij zonnig weer zijn veel bijen en hommels actief op de veldjes Muskuskruid, dus ook dit plantje, hoe klein ook, draagt bij aan insectengeluk.

Kenmerken (Wikipedia)

Het plantje wordt 5-15 cm hoog. De meeste bladeren zijn grondstandig en dubbel drietallig. De stengelbladen zijn tegenoverstaand.

De tweeslachtige bloemen zijn regelmatig staan in een enkel eidelings hoofdje. Aan de bovenzijde en aan de vier zijden hiervan staat een enkele bloem. De zijden zijn ongeveer 1cm groot. De bovenste bloem heeft vier kroonbladen en twee kelkbladen. De zijdelings geplaatste bloemen hebben vijf kroonbladen en drie kelkbladen. De kroonbladen zijn geelgroen. De bloeitijd loopt van maart tot mei. Muskuskruid komt in loofbossen en tussen struikgewassen voor in gematigde streken van het noordelijk halfrond. Het heeft een luchtige, vochtige en voedingsrijke bodem nodig. In Nederland is het plantje te vinden in Zuid-Limburg, rond Nijmegen en op Texel. In de rest van het land is het zeldzaam tot zeer zeldzaam.

Wel heel bijzonder dat dit ene kleine plantje ooit meegebracht uit Limburg het ook zo goed doet in onze tuin in Neede.

Nieuws van de Natuurkiekers

AUTEUR: REDACTIEEEL

Een 3-tal bijdragen laten u verder kennismaken met de wereld van de Natuurkiekers. Er is bewust voor gekozen een aantal foto's groot af te drukken, zodat ze goed tot hun recht komen.

Een winnaar van formaat

Jaarlijks vindt in België het Lowland Photo Festival plaats. Dit internationale natuurfotografiefestival van de Lage Landen is om je vingers bij af te likken. Figuurlijk dan! Topfotografen uit de hele wereld laten hun werk zien en inspireren deelnemers met hun verhalen. Ik ben daar zelf een keer geweest met Natuurkiekers uit het Westen van het land. Adembenemende foto's in de expositie van de winnaars van de Lowland Photo Contest. Als ik toch daar ooit een foto tussen zou mogen hebben. Dat zou echt bijzonder zijn.

En dat is precies wat Ria Groot Zevert is gelukt. Zij heeft namelijk de winnende foto ingestuurd in de categorie Planten en Paddenstoelen. De jury had lovende woorden voor haar foto: 'Als het zonlicht weerkaatst op de natte blaadjes in het struikgewas, lijkt het wel alsof er lichtjes aangaan. Door het toevoegen van een meervoudige belichting met bokeh ontstaat een bijzondere sfeer die past bij dit mooie moment. De fotograaf heeft een bijzonder creatieve zienswijze om van het gewone iets bijzonders te maken'.

Wij zijn natuurlijk heel trots op deze Achterhoekse Natuurkieker en feliciteren Ria van harte met deze mooie bevestiging van haar talent. En in december hangt haar foto daar ook, op het Lowland Photo Festival.

- Ellen van den Adel

Abstract

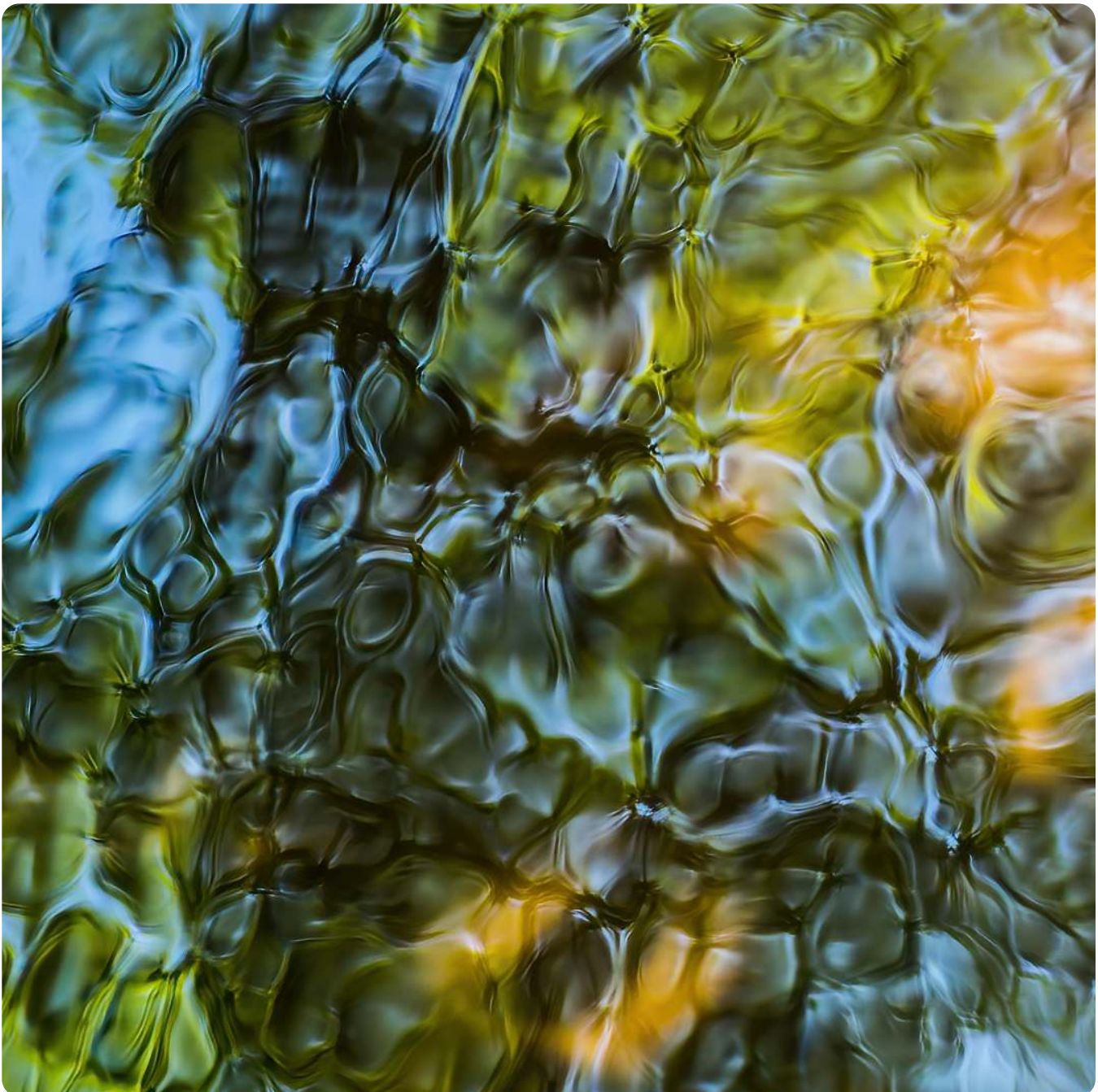
De natuur is prachtig! Als Natuurkijkers gaan wij regelmatig op fotosafari om vast te leggen wat de natuur ons laat zien. We proberen zo goed mogelijk bijzondere soorten te fotograferen, met mooie kleuren en details.

Het kan ook anders! Natuur is beleving en geeft je een bepaald gevoel. Soms kan je helemaal opgaan in de natuur en verlies je een gevoel van plaats en tijd. Dit persoonlijke gevoel van natuurbeleving is bijzonder lastig vast te leggen in een foto. Er is meer voor nodig dan een heel realistisch beeld, hoe mooi ook!

Bij abstracte natuurfotografie ligt de nadruk op vorm, kleur en ritme die samen een gevoel kunnen opwekken. Het kan de kijker uitdagen om zelf betekenis aan de foto te geven. Een eigen verhaal te maken. Je weet immers niet precies wat je ziet, maar het roept wel iets bij je op. Macrofotografie leent zich er goed voor om abstracte foto's te maken. Door heel dicht op je onderwerp te kruipen, zie je de kleine dingen die normaal voor het oog verborgen blijven. Zo'n detail kan heel verrassend zijn, terwijl het onderwerp heel gewoon is. Wat roepen deze abstracte foto's bij jou op?

De foto's zijn gemaakt door Natuurkijker Ria Groot Zevert.

• **Ellen van den Adel**

(advertentie)

Hendriks
Landschapsonderhoud
en de kleine tuin.

De flexibiliteit van een Natuurkijker

AUTEUR: LISETTE PLATJOUW

Natuurfotografie vraagt niet alleen visueel inzicht, het vraagt ook enige mate van behendigheid. Niet alleen wringen we ons soms in onmogelijke bochten, het overeind komen vraagt soms ook nog de nodige inspanning.

Als natuurfotograaf hebben we niet altijd in de hand waar de schoonheid zich afspeelt. Soms is het een vogeltje hoog in de boom. Dan sta je minutenlang met je nek in de kreukel en je neus in de lucht te wachten tot hij net achter die tak weer tevoorschijn komt. Een andere keer komen we beeldschone mosjes tegen, een paddenstoel of een bosanemoon. Dan liggen er weer een paar kiekers een kwartier lang op de koude grond op zoek naar de perfecte camera-instellingen en die ene uitsnede die het beste werkt.

Het fijne aan flora is dat ze niet wegvliegen. Waar een bij of een vlinder moeilijk te vangen is met de lens op de goede instelling, is een vliegenzwam een stuk geduldiger. Dat heeft voordelen. Maar soms zorgt dat ervoor dat je zo lang op de koude aarde ligt dat opstaan lastiger blijkt dan je had gedacht.

Eigenlijk zouden we elke fotosafari moeten beginnen met een warming-up. Even de spiertjes soepel maken en de blik verruimen. Achteraf kunnen we dan een kwartiertje uitlopen en opwarmen met een kopje thee.

Kopij

Heeft u een aardig natuurmoment beleefd en wilt u dat delen met anderen, stuur dat dan uiterlijk 15 juli 2024 in voor het volgende nummer van ons nieuwe periodiek. Op bladzijde 3 ziet u hoe.

Begin ook met composteren!

Het handige composteer-systeem van EcoTe geeft u de mogelijkheid om uw groenafval eenvoudig te verwerken tot een geweldige bodemverbeteraar: Compost!

Er zijn bakken verkrijgbaar voor alle formaat tuinen. Vraagt u ons gerust naar wat er zoal mogelijk is. Meer informatie en prijzen via: info@ecote.nl

www.ecote.nl

Ontwerp | Advies

Aanleg | Onderhoud

Renovatie | Groenvoorziening

Hoveniersbedrijf
Bluiminck

Van Eedenstraat 11
7131PM Lichtenvoorde
T: +31 (0)544 373953
F: +31 (0)544 379340
www.Bluiminck.nl
info@Bluiminck

Voor:
Particulieren
Bedrijven
Instellingen

KNNV Vereniging voor Veldbiologie

Afdeling Oost-Achterhoek

Secretariaat; secretaris@oost-achterhoek.knnv.nl

Henk Wiggers De Savornin Lohmanstraat 12 - 7103 GW Winterswijk

Agenda Algemene Ledenvergadering van KNNV Oost-Achterhoek op maandag 29 april 2024 om 19.30 uur in het Zonnebrink centrum. Zonnebrink 61 7101 NB Winterswijk.

Van de stukken 3, 4 & 5 zijn geprinte exemplaren tijdens de vergadering beschikbaar.

1. Opening & vaststelling van de agenda.
2. Mededelingen & Ingekomen stukken.
3. Notulen Algemene Ledenvergadering 6 maart 2023.
4. Jaarverslag over 2023.
5. Financieel verslag over 2023.
6. Verslag van de Kascommissie, de heer Mario Bekke en de heer Bert van Jaarsveld.
7. Verkiezing van een nieuw lid voor de Kascommissie.
8. Rooster van aftreden Bestuursleden.
  - In 2024 aftredend; Henk Wiggers (Secretaris) herkiesbaar.
Tenminste vijf leden gezamenlijk kunnen tot uiterlijk 8 dagen voor de ALV schriftelijk bij het bestuur een tegenkandidaat indienen, samen met een schriftelijke bereidverklaring van de tegenkandidaat.
  - In 2024 aftredend; Thea Croese en niet herkiesbaar.
Omdat we samen met de bestuursleden van het IVN een voltallig bestuur hebben wordt de plek van Thea Croese niet ingevuld.
  - In 2026 aftredend; Casper van Dijk en Ron Krabben (Peningmeester).
  - In 2027 aftredend; Ed Grotenhuis en Sjef Lommen (Voorzitter).
9. Statuten wijziging i.v.m. de naamsverandering
10. Website.
11. WVTTK & Rondvraag.
12. Sluiting van de vergadering.

Extra agendapunten voor deze ALV moeten uiterlijk 22 april binnen zijn bij het Secretariaat.

Na afloop is er een gezellig samenzijn.
Voor hapjes en drankjes wordt gezorgd.

Agenda

Woensdag 10 april 2024 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Thema-bijeenkomst: Spreeuwen.

Aanvang: 20.00 uur.

Locatie: De Huve, Grotestraat 52, 7151 BD Eibergen.

Entree € 5,00 (Leden IVN/KNNV € 3,00).

Zondag 14 april 2024 IVN NMA

Wandeling: Landgoed 't Medler.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Wiersserbroekweg, eerste splitsing vanaf de Mosselseweg.

Zondag 21 april 2024 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Wandeling: Ontluikend voorjaar in het Aaltense Goor.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats Romienendiek.

Zondag 28 april 2024 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Plantenwerkgroep: Voorjaarsflora bosjes Ahaus.

Alleen voor leden en na aanmelding bij T. Croese per app/sms 06-14063024.

Maximaal 15 personen.

Start: 10.00 uur.

Startpunt: Per auto verzamelen bij De Storm, Haitsma Mulierweg 11, 7101 BX Winterswijk.

Zaterdag 4 mei 2024 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Fotosafari: Boomkijkers.

Start: 09.00 uur.

Locatie: 't Vleer, Neede. Exacte locatie ontvang je na aanmelding.

Aanmelden: natuurkijkers.achterhoek@gmail.com.

Alleen voor leden IVN/KNNV (max. 15 personen).

Zondag 5 mei 2024 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Plantenwerkgroep: Borkensebaan en Nonnenven.

Alleen voor leden en na aanmelding bij T. Croese per app/sms 06-14063024.

Maximaal 15 personen.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Blankerseweg in de bocht bij hek van Geldersch Landschap te Kotten.

Woensdag 8 mei 2024 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Thema-bijeenkomst: Libellen in de Achterhoek.

Aanvang: 20.00 uur.

Locatie: Zonnebrinkkerk, Zonnebrink 61, 7101 NB Winterswijk.

Entree € 5,00 (Leden IVN/KNNV € 3,00).

Zondag 12 mei IVN NMA

Wandeling: Waterwingebied 't Klooster.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats aan de Aaltenseweg/Roessinkweg Hengelo (Gld) ter hoogte van de Markeplas.

Zondag 19 mei 2024 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Wandeling: Zwillbrock.

Start: 14.00 uur,

Startpunt: Parkeerplaats voorbij Barockkirche in Zwillbrock.

Zaterdag 25 mei 2024 KNNV Oost-Achterhoek

Vekbiologische excursie: Vroege vogelexcursie.

Start: 07.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats Wooldseveen, Kuipersweg, Woold.

Zondag 26 mei 2024 KNNV Oost-Achterhoek

Veldbiologische excursie: Insecten (o.a. libellen).

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats De Storm, Haitsma Mulierweg 11, 7101 BX Winterswijk.

Aanmelden bij Rob Lanjouw 0543-522891.

Dinsdag 28 mei 2024 IVN NMA

Lezing: Hoe de Slinge de Berkel voortvarend maakte.

Aanvang: 19.30 uur.

Locatie: De Melktap, Nettelhorsterweg 21, Geesteren.

Donderdag 30 mei 2024 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Foto-avond.

Aanvang: 19.30 uur.

Locatie: Kruidenhof te Mallum.

Voor deelnemers laatste 3 foto-safari's.

Zaterdag 1 juni 2024 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Fotosafari: Bloemvelden met orchideeën.

Start: 09.00 uur.

Locatie: Koolmansdijk, Lichetnvoorde. Exacte locatie ontvang je na aanmelding.

Aanmelden: natuurkijkers.achterhoek@gmail.com.

Alleen voor leden IVN/KNNV (max. 15 personen).

Zondag 9 juni 2024 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Plantenwerkgroep: Natuuontwikkeling met veel carexen en orchideeën.

Alleen voor leden en na aanmelding bij T. Croese per app/sms 06-14063024.

Maximaal 15 personen.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Restaurant Vivaldi, Haarweg 2, Miste.

Zondag 9 juni 2024 IVN NMA

Wandeling: Langs de meanderende Berkel.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats Zwembad de Berkel, Berkelweg 7, Almen.

Zondag 16 juni 2024 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Wandeling: Vosseveld.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeren langs de weg in de berm t.h.v. bord melkschapenhouderij De kemper, Voosseveldseweg 4, Winterswijk.

Vrijdag 21 t/m zondag 23 juni 2024 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Plantenwerkgroep: Weekendexcursie in Govelin (D) met accent op roggelelie.
Alleen voor leden en na aanmelding uiterlijk 13 juni 2024 bij T. Croese per app/sms 06-14063024.
Maximaal 15 personen.
Start: 21 juni 18.00 uur.
Startpunt: Parkeerplaats De Storm, Haitsma Mulierweg 11, 7101 BX Winterswijk.
Kamperen is mogelijk of zelf hotel boeken.

Dinsdag 25 juni 2024 IVN NMA

Avondwandeling Hagenbeek.
Start: 19.00 uur.
Startpunt: Parkeerplaats Staatsbosbeheer, Flierdijk 6, Barchem.

Zaterdag 29 juni 2024 KNNV Oost-Achterhoek

Veldbiologische excursie: Dagvlinders Willinks Weust
Start: 10.00 uur.
Startpunt: Parkeerplaats Steengroeveweg hoek Wesselerweg, Winterswijk.

Zondag 9 juli 2024 IVN NMA

Bezoek Waterpark Het Lankheet.
Aanvang: 19.00 uur.
Locatie: Lankheeteweg 4, Haaksbergen.
Kosten: € 6,00 pp inclusief koffie/thee.

Zondag 21 juli 2024 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Wandeling: Van knflooppad tot orchis.
Start: 14.00 uur.
Startpunt: Parkeerplaats De Waareise, Zegendijk 3, Zieuwent.

Zaterdag 27 juli 2024 KNNV Oost-Achterhoek

Veldbiologische excursie: Steengroeve de Vlijt met reu-zenpaardenstaart.
Start: 14.00 uur.
Startpunt: Parkeerplaats Obelink (meest linkse), Misterweg, Winterswijk.

Zondag 11 augustus 2024 KNNV Oost-Achterhoek

Veldbiologische excursie: Insecten (o.a. libellen).
Start: 14.00 uur.
Startpunt: Parkeerplaats De Storm, Haitsma Mulierweg 11, 7101 BX Winterswijk.
Aanmelden bij Rob Lanjouw 0543-522891.

Zondag 11 augustus 2024 IVN NMA

Wandeling: Onderlaatse Laak.
Start: 14.00 uur.
Startpunt: Ingang natuurgebied net voorbij Warkenseweg 3, Warnsveld.

Zie ook de actuele agenda's op:

www.ivn.nl/oost-achterhoek
www.knnv.nl/oost-achterhoek
www.ivn.nl/afdeling/noord-midden-achterhoek

UW ADRES VOOR VERKOOP EN ONDERHOUD VAN UW TUINMACHINES

Eibergsestraat 199 | 7481 HJ Haaksbergen
T: 0545 221297

